

Οι Ιάπωνες Αναρχικοί

Αναδημοσίευση της μπροσούρας που συντάχθηκε από τον Phil Billingsley και εκδόθηκε από την Αναρχική Ομάδα Leeds ως Μπροσούρα Άμεσης Δράσης νο. 4, στα τέλη της δεκαετίας του εξήντα. Η συγκεκριμένη έκδοση πραγματοποιήθηκε από τις Smoothie Publications τον Απρίλιο του 1974.

I. Η Προφορά των Ιαπωνικών ονομάτων

Κατά την διάρκεια του κειμένου θα εμφανιστούν τα ονόματα των δυο βασικών θεωρητικών του Ιαπωνικού αναρχικού και αναρχο-συνδικαλιστικού κινήματος. Καθώς ο λατινισμός Ιαπωνικών ονομάτων δεν αντιστοιχεί πάντα στην γλωσσική πραγματικότητα, θα προτείνω αρχικά κάποια σημεία σχετικά με την προφορά. Ο πρώτος Ιάπωνας διανοούμενος που υποστήριξε ανοικτά τον αναρχισμό ήταν ο Kotoku Shusui, το όνομα του οποίου προφέρεται ως Core-To – Coo Shoe Suey. Ο Osugi Sakae προφέρεται ως Or-Su-Gee, Sa-Ca-E. Μια τοποθεσία που θα αναφερθεί συχνά κατά την διάρκεια της κορύφωσης της αγωνιστικότητας της εργατικής τάξης είναι το Kawasaki, το οποίο προφέρεται ως ναυπηγεία Car-Wa-Saki στο Kobe, το οποίο προφέρεται ως Core-Be.

II. Το Πρώτο Στάδιο – τα νέα από την Ρωσία

Για να καταλάβουμε την ατμόσφαιρα στην οποία εξήφθησαν τα νέα των δραστηριοτήτων των Ρώσων τερροριστών, πρέπει πρώτα να κατανοήσουμε το πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον από το οποίο και όντως του δημιουργήθηκε η εν λόγω ατμόσφαιρα. Η σύγχρονη περίοδος στην Ιαπωνία είχε ξεκινήσει με την περίοδο που σήμερα γνωρίζουμε ως Παλινόρθωση «Meiji» το 1868, όταν μια συμμαχία του στρατού και των επιχειρηματικών τάξεων ανέτρεψε το φεουδαρχικό σύστημα διακυβέρνησης και έθεσαν την Ιαπωνία στον δρόμο του ανταγωνισμού με την Δύση, διατηρώντας ωστόσο την κληρονομική διάδοχη του αυτοκράτορα ως σύμβολο διαχρονικότητας των παραδοσιακών Κομφουκιανών αρετών.

Ο ισχυρισμός ότι η κυβέρνηση που οι δυνάμεις αυτές συνέθεσαν ήταν αυταρχική θα ήταν ένας ευφημισμός και μονό. Οι εκλογές είχαν καταργηθεί, καθώς και το δικαίωμα στην ανοικτή συνάθροιση και τον ελεύθερο συνεταιρισμό, όλα συνδυασμένα με ένα πρόγραμμα βεβιασμένου εκβιομηχανισμού. Η παιδεία πριν το 1858 αποτελούσε προνόμιο των αριστοκρατών και αυτό συνέχισε να ισχύει σε μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα όλοι σχεδόν οι σκεπτόμενοι άνθρωποι στην χώρα να είναι πρώην σαμουράι. Οι εργατικές τάξεις, όπως έχει ήδη ειπωθεί, δεν μπορούσαν να οργανωθούν και σε κάθε περίπτωση διατηρούσαν τα περισσότερα από τα παλιά τους αγροτικά χαρακτηριστικά (η οικονομία της Ιαπωνίας πριν την Παλινόρθωση ήταν σχεδόν αποκλειστικά γεωργική), αφότου είχαν υποχρεωθεί να μετακομίσουν στις πόλεις καθώς το κυβερνητικό πρόγραμμα εκβιομηχανισμού έμπαινε σε πλήρη εφαρμογή. Θα πρέπει να παρατηρήσουμε επίσης ότι, από τον δέκατο έκτο αιώνα και μετά, όταν ενοποιήθηκε το φεουδαρχικό σύστημα, και με όλους τους ξένους να έχουν αποβληθεί δια της βίας, δεν υπήρχε καμιά απολύτως επαφή με την Δύση (έκτος από ένα μικρό Ολλανδικό κέντρο εμπορικών συναλλαγών). Η απομόνωση αυτή θρυμματίστηκε το 1854 μόλις, όταν οι Αμερικανοί (αναμενόμενα) υποχρέωσαν τους Ιάπωνες κυβερνήτες υπό την απειλή των κανονιοφόρων να εγκαινιάσουν τις μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις. Κατά συνέπεια, δεν υπήρχε καμιά απολύτως πιθανότητα ανάπτυξης των προοδευτικών ιδεών πριν το τελευταίο τέταρτο του δεκάτου ένατου αιώνα. Αυτή ήταν τότε η κατάσταση.

Μετά το 1868 η χωρά διανοίχτηκε, έτσι ώστε: «Η γνώση να επιδιωχθεί για όλους παντού στον κόσμο και έτσι να ενισχυθούν τα θεμέλια της αυτοκρατορικής πολιτικής». Ήταν στην διανοητική αυτή ατμόσφαιρα όταν εκείνοι οι ελάχιστοι διανοούμενοι που είχαν έλθει σε επαφή με τα γεγονότα των δέκα τελευταίων ετών στην Ευρώπη έμαθαν για τις δραστηριότητες των παροντικών και των νιχιλιστών τερρορισμών στην Ρωσία. Έως το 1882-1883, όταν οι δραστηριότητες αυτές είχαν πολλαπλασιαστεί μετά την δολοφονία του Αλέξανδρου II, στην Ιαπωνία εκδόθηκαν τρία βιβλία σχετικά με τους Νιχιλιστές. Την ίδια χρονική περίοδο, σύμφωνα με την ίδρυση της Εθνοσυνέλευσης το 1881, συγκροτήθηκε και η πρώτη επίσημη αναρχική ομάδα, το Ανατολίτικο (Oriental) Σοσιαλιστικό Κόμμα. Η πίεση από τους πολιτικοποιημένους διανοούμενους είχε υποχρεώσει την κυβέρνηση να επιτρέψει τις μεταρρυθμίσεις, ενώ η αντί-πίεση από την κυβέρνηση υποχρέωσε το ΑΣΚ στην αυτοδιάλυση το 1883. Άλλα όχι προτού προλάβει να δημοσιεύσει ένα κάλεσμα για άμεση δράση. Η ομάδα δεν διέθετε κάποιον πρόεδρο ή επικεφαλής οποιουδήποτε είδους, και η σύντομη περιγραφή των σκοπών της φανερώνει την επιρροή που άσκησαν στα μέλη της οι Ρώσοι τερέρισες: «Η κυβέρνηση πρέπει να καταργηθεί άμεσα καθώς είναι γέννημα δαιμόνων. Η ημέρα που θα καταργηθεί η κυβέρνηση θα είναι η ημέρα που ο κόσμος του αληθινού πολιτισμού τον οποίο επιδιώκουμε θα γίνει πραγματικότητα». Κατόπιν της καταστολής από την κυβέρνηση, το Ιαπωνικό σοσιαλιστικό κίνημα πέρασε στην παρανομία εωσότου επουλώσει τις πληγές του, ενώ οι διανοούμενοι ανέλυαν τους διαφόρους τρόπους εφαρμογής των θεωριών τους στην πράξη.

Έως το 1904 ο αναρχισμός είχε αντικαταστήσει τον νιχιλισμό ως ο βασικός όρος για την επαναστατική δολοφονία, και οι δυο αυτοί οροί, μαζί τον «τερρορισμό», κατέληξαν να χρησιμοποιούνται ώστε να σημαίνουν το ίδιο ακριβώς πράγμα. Ταυτόχρονα, ωστόσο, και ενώ η πρακτική του Ιαπωνικού σοσιαλιστικού κινήματος στρέφονταν εναντία στην βία, αποδέχονταν συγκαταβατικά τις πράξεις βίας των Ρώσων επαναστατών, ειδικά μετά την Ιαπωνική νίκη επί της Ρωσίας στον πόλεμο του 1904-1905, μετά τον οποίο φαίνεται πως αντιδρούσαν ενστικτωδώς εναντία σε μια δύσκολη κατάσταση. Αυτή ήταν μια περίοδος σχετικής αδρανείας στην Ιαπωνία, ενώ η κυβέρνηση εισήγαγε την καθολικά υποχρεωτική παιδεία και διευκόλυνε την ανάπτυξη των φιλελευθέρων κόμματος στην Εθνοσυνέλευση. Βλέπουμε έτσι τις απαρχές της φιλελευθεροποίησης του Ιαπωνικού σοσιαλιστικού κινήματος για τα επόμενα είκοσι χρονιά.

III. Το Δεύτερο Στάδιο – η διανοητική μεταστροφή

Θα πρέπει να κατανοηθεί ότι το σοσιαλιστικό κίνημα στην Ιαπωνία δεν αναπτύχθηκε σε μια ατμόσφαιρα εξωτικού τυχοδιωκτισμού. Πράγματι, ήταν αρκετά εκείνα που είχαν συμβεί στην Ευρώπη ώστε να προκαλούν ανησυχίες στην Ιαπωνική κυβέρνηση. Η διεύρυνση της διανοητικής επανάστασης στην Ρωσία μετά την δεκαετία του 1880 σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες των Κοινωνιστών Επαναστατών, η ίδρυση της Δεύτερης Διεθνούς και η μετέπειτα επικράτηση των ιδεών του Μπουκουών, η μεγάλη απεργία στα λιμάνια της Αγγλίας το 1889, η ανάκαμψη της Γαλλικής εργατικής τάξης μετά την πτώση της Παρισινής Κομμούνας, και η εξαναγκασμένη ανάκληση του αντί-σοσιαλιστικού νομού στην Γερμανία μετά την μαζική είσοδο των σοσιαλιστικών κόμματος στην Εθνοσυνέλευση, όλα αυτά είχαν φέρει την Ιαπωνική κυβέρνηση σε κατάσταση επιφυλακής. Το άμεσο αποτέλεσμα ήταν η ψήφιση του Αστυνομικού Νομού για την Κοινωνική Ειρήνη το 1900, σύμφωνα με τον οποίο η οργάνωση εργατικών σωματείων καταστεί πλέον παράνομη. Ο εν λόγω νόμος συνοδεύτηκε από μια κτηνώδη λογοτεχνική ιερά εξέταση και την αυξανόμενη καταστολή της πολιτικής διαφωνίας.

Τα τελευταία λίγα χρονιά της ζωής του Kotoku Shusui, αντανακλούν τις συνθήκες της εποχής. Ο Kotoku ήταν ένας πρώην σαμουράι από κάποιο επαρχιακό φέουδο, και έρεπε προς λαϊκίστικες απόψεις, εστιάζοντας τις ιδέες του στην επαρχία και σε μια «επανάσταση της πλειοψηφίας των ανθρώπων». Τρία ήταν τα γεγονότα που τον οδήγησαν στην ανοικτή αποδοχή του αναρχισμού: το πρώτο ήταν η πεντάμηνη φυλάκιση του για την εκτύπωση μιας Ιαπωνικής μετάφρασης του Κομμουνιστικού Μανιφέστου και ενός άρθρου με το οποίο εγκωμιάζε το Ρωσικό Σοσιαλιστικό Επαναστατικό Κόμμα. Το δεύτερο ήταν τα νέα της σφαγής της «Ματωμένης Κυριακής» στην α. Πετρούπολη το 1905. Και το τρίτο, καθώς και πιο ενδιαφέρον, ήταν η αλληλογραφία και μακρόχρονη φιλία του με τον ηλικιωμένο Καλιφορνέζο αναρχικό, τον Albert Johnson. Σε μια επίσκεψη του στο Σαν Φρανσίσκο, αμέσως μετά τον μεγάλο σεισμό του 1906, είχε πλέον πειστεί, από τον τρόπο με τον οποίο ένας νέος τρόπος ζωής είχε διαμορφωθεί προκειμένου να αντιμετωπιστεί η καταστροφή, για την βιωσιμότητα μιας αναρχικής κοινωνίας. Μετά την πρόσκληση του από τον Albert Johnson παρέμεινε

στην περιοχή του Κόλπου για να μελετήσει τις επαναστατικές ιδέες. Ασίκη του επιρροή ήταν τώρα η οργάνωση IWW, οι Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου, οι οποίοι στόχευαν στην ανατροπή της οικονομικής εξουσίας του καπιταλιστικού κράτους μέσω άμεσης δράσης, η οποία θα κορυφωθεί με την γενική απεργία, το απώτερο στάδιο στην συνείδηση της εργατικής τάξης. Την κυβέρνηση θα αντικαταστήσουν τα εργατικά σωματεία και ο κόσμος όλος θα ομοσπονδοποιηθεί όντος ενός «τεράστιου σωματείου».

Οι Ιάπωνες σοσιαλιστές των πρώτων χρόνων του εικοστού αιώνα είχαν επηρεαστεί από το τακτικό λάθος του Μαρξ όταν είχε προτείνει πως οι εργάτες σε κάποια προηγμένης ανάπτυξης έθνη θα μπορέσουν να επιτεύξουν την επανάσταση μέσω κοινοβουλευτικών μεσών, και αυτό είχε προκαλέσει μια στροφή προς την υποστήριξη της σοσιαλδημοκρατίας. Μπορεί λοιπόν κάποιος να φανταστεί τον πάταγο της επιστροφής του Κοτοκου, με την ακράδαντη πεποίθηση ότι η Μαρξιστική σοσιαλδημοκρατία ήταν μια παρωχημένη πλέον ιδέα, και ότι η αναρχική απόκλιση στην άμεση δράση ήταν τώρα το μοναδικό μέσο που η εργατική τάξη διέθετε ώστε να πραγματοποιήσει τις φιλοδοξίες της.

Ο Κοτοκου και η Ένωση του Λαού που συγκροτήθηκε γύρω του αποτέλεσαν το επίκεντρο της αριστερής πολιτικής στην Ιαπωνία από το 1900, άλλα η ομάδα ήταν αδογμάτιστη και συμπεριλάμβανε κάποια παράξενα πτηνά όπως τους Χριστιανούς Σοσιαλιστές, αντλώντας την συνοχή της από την κοινή αντίθεση στις πολεμικές πολιτικές της κυβέρνησης. Διαπιστώνουμε έτσι τον τρόπο με τον οποίο το σοσιαλιστικό κίνημα στην Ιαπωνία πέρασε από τον διανοητικό πειραματισμό με την επαναστατική ιδεολογία στο περισσότερο σύνθετο πρόβλημα της διατύπωσης ενός εφαρμόσιμου σκεπτικού για την οργάνωση του Ιαπωνικού εργατικού κινήματος. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις στο πρόβλημα αυτό μπορούν επίσης να ειπωθούν πως αντανακλούν τους δογματικούς ανταγωνισμούς για το ίδιο θέμα όπως αυτοί εκφράζονταν τότε στην Ευρώπη. Και ενώ συμμετείχε σε μια προσπάθεια ίδρυσης μιας καθολικά σοσιαλιστικής εφημερίδας, ο Κοτοκου καταδίκαζε άλλους, τόσο για την ενεργή υποστήριξη τους στην υπόθεση της ενήλικης ψήφου, όσο και για την οικονομική βοήθεια που πρότειναν για τους χαμηλόμισθους εργάτες και τους ανέργους. Παροτρύνει αντίθετα μια άμεσης δράσης επίθεση στο σύστημα των κοινωνικών και πολιτικών περιορισμών στις ελευθερίες των εργατών. Αυτό, εξ ορισμού, υποτιμούσε κάθε προ-επαναστατική πολιτική διαμεσολάβηση, με την συνείδηση να γονιμοποιείται από την ανατροπή κάθε εξουσίας, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για ένα απόλυτα ελεύθερο περιβάλλον στο οποίο η ατομική ανάγκη θα αποτελεί καθοδηγητική αρχή και οι ατομικές επιθυμίες θα είναι εναρμονισμένες με τον σκοπό αυτό. Η αποκαλυπτικών διαστάσεων καταστροφή της κοινωνίας που η πρόταση υπονοούσε θα άφηνε τον άνθρωπο ελεύθερο να αναπτύξει τις φυσικές του αρετές. Ο Κοτοκου αντηχεί έτσι τον Μπουκουνών: *«Πρέπει να ανατρέψουμε από την κορυφή ως την βάση τον εξαντλημένο αυτόν κοινωνικό κόσμο, που έχει καταστεί ανίκανος και άγονος... πρέπει να εξαγνίσουμε πρώτα την ατμόσφαιρα μας και να μεταμορφώσουμε εντελώς τον χώρο στον οποίο ζούμε· γιατί διαφθείρει τα ένστικτα και την βούληση μας, συρρικνώνει την καρδιά και την ευφυΐα μας. Το κοινωνικό ερώτημα λαμβάνει πρωταρχικά την μορφή της ανατροπής της κοινωνίας»*. Ωστόσο την περίοδο εκείνη και έως την έναρξη του πόλεμου του 1914-18, ο Ιαπωνικός αναρχισμός δεν ήταν τίποτε περισσότερο από διανοητικός αυνανισμός.

Τον Σεπτέμβριο του 1906, ένα νέο περιοδικό εμφανίστηκε, «η Επιθεώρηση των Επαναστάσεων», το οποίο ασχολήθηκε αποκλειστικά με την επαναστατική πρακτική και την βίαιη επανάσταση. Περιείχε άρθρα για την Δυτική αναρχική θεωρία και εμπειρία, ενώ συντάθηκαν και εισαγωγές στους Δυτικούς θεωρητικούς. Οι τίτλοι κεφαλαίων του πρώτου τεύχους συμπεριλάμβαναν: *«Κρυφά εργοστάσια κατασκευής βομβών»*, *«Αναρχισμός στην Ισπανία»*, *«Οι Τσάροι στην Κόλαση»*, *«Επίτομη των Επαναστατών Ηρώων – Μιχαήλ Μπουκουνών»*, και άλλα συναφή. Το περιοδικό πρόλαβε να δημοσιεύσει δέκα τεύχη και η βασική του συμβολή ήταν η εδραίωση του Μπακούνιν και του Κροποτκιν ως ηρώων της επανάστασης. Διατήρησε σχέσεις με επαναστάτες τόσο στην Ρωσία όσο και στην Κινά. Παρ' όλα αυτά οι πώλησης του περιοδικού ήταν σχετικά χαμηλές, ενώ η πρώτη πραγματική υπέρβαση στο μέτωπο της εργατικής τάξης πρόεκυψε σε μια συνεδρίαση του Ιαπωνικού Σοσιαλιστικού Κόμματος, το οποίο έλεγχαν πάντα οι μετριοπαθείς με προτάσεις όπως *«κάθε μέσο επίτευξης του σοσιαλισμού όντος των ορίων του νομού»*.

Τον Φεβρουάριο του 1907 η γενική συναίνεση ήθελε την κίνηση προς τον σοσιαλισμό με κάθε μέσο που θα κρίνονταν απαραίτητο. Από τους 62 εκπροσώπους, 22 υπερψήφισαν την πλατφόρμα του Κοτοκου, η οποία είχε πλέον εξελιχθεί σε αναρχο-συνδικαλιστική, ενώ την πρόταση καταψήφισαν δυο μονό μελή. Έως το 1908 ο Κοτοκου και οι ιδέες του κυριαρχούσαν στο σοσιαλιστικό κίνημα. Στο συνέδριο εκείνο λοιπόν,

διαμορφώθηκε η πρώτη προσπάθεια γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ των θεωρητικών και των πρακτικών. Η πρόταση ραγδαίας εμπρόσθιας κίνησης των σοσιαλιστών, από το σημείο αυτό και μετά, και τα αυξανόμενα πολυάριθμα καλέσματα ανατροπής της εξουσίας του κράτους, προκάλεσαν μια αποτρόπαια αντίδραση εκ μέρους του δευτέρου. Στο γνωστότερο από τα πολλά παραδείγματα καταστολής των σοσιαλιστών από την Ιαπωνική κυβέρνηση, στο επεισόδιο Lese-Majeste του 1910, ο Κοτοκου και αρκετοί άλλοι αναρχικοί συνελήφθησαν, κατηγορήθηκαν για συννομωσία με σκοπό την δολοφονία του Αυτοκράτορα, και εκτελεστήκαν τον Ιανουάριο του 1911.

Ο Κοτοκου άφησε ως διαθήκη του ένα καθήκον προς τους μελλοντικούς σοσιαλιστές: *«Η εξέλιξη στην ευημερία των εργατικών σωματείων στο σύνολο τους θα σημειώσει ελάχιστη πρόοδο εάν το θέμα αφευθεί σε κάποιο κοινοβούλιο. Οι υποθέσεις των εργατών πρέπει να αναλαμβάνονται από τους ίδιους τους εργάτες»*. Ωστόσο, οι απαραίτητες συνθήκες για το ξέσπασμα της δημιουργικής βίας που ζητούσε το καθήκον του Κοτοκου δεν ήταν ακόμη εμφανείς στην Ιαπωνία. Η θετικότερη επίδραση της καταπιεστικής κυβερνητικής πολιτικής ήταν συνεκτικότερη στους Ιάπωνες διανοουμένους: *«Όλες οι υπάρχουσες σοσιαλιστικές εκδόσεις απαγορεύτηκαν, ακτιβιστές σύντροφοι συνελήφθησαν παντού σε όλη την χώρα, ενώ η έκδοση εφημερίδων και περιοδικών δεν επιτρέπονταν πουθενά σε όλη την χώρα, η ελευθερία του συνέρχεσθε και του λόγου στερήθηκε ολοκληρωτικά από τους σοσιαλιστές»*. Το αποτέλεσμα ήταν η συσπείρωση των γενικά αριστερών μυαλών και μια γενική αναζήτηση διασάφησης των θέσεων και των πολιτικών προοπτικών τους. Η συνειδητοποίηση που καλλιεργήθηκε στα κελιά της φυλακής οδήγησε στην αυξανόμενη πραγματοποίηση της ανάγκης να τοποθετήσουν τις διαφορές ιδέες τους σε σταθερό έδαφος.

Μετά την εκτέλεση του Κοτοκου, σημαντικότερος ελευθεριακός στοχαστής ήταν ο Osugi Sakae. Ο Osugi είχε περάσει δύομισα χρόνια στην φυλακή, μετά το Επεισόδιο της Κόκκινης Σημαίας το 1908, ένα ακόμη επεισόδιο κυβερνητικής καταστολής, και απελευθερώθηκε τον Νοέμβριο του 1910. Είχε πρωτύτερα επηρεαστεί έντονα από την σκέψη του Μαξ Στιρνερ, αν και πάντα με διαυγή την συνείδηση πως πρέπει να υπάρχει και μια κοινωνική διάσταση στον ατομισμό του, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι *«υπάρχει ένας μονό τρόπος ζωής για το άτομο, ο τρόπος της δράσης, και μονό μια σημαίνουσα περιβαλλοντική πραγματικότητα, η καταπίεση... το μοναδικό είδος σημαίνουσας δράσης, η αντίσταση»*. Εντούτοις, η ιστορία του Osugi άφορα πραγματικά περισσότερο το επόμενο στάδιο. Προβλεπόμενα, το ξέσπασμα του πόλεμου του 1914, στον οποίο η Ιαπωνία ήταν τυχερή αρκετά ώστε να συμμαχήσει με την νικητήρια παράταξη, έδωσε αφορμή για κάθε είδους συνειδησιακές κρίσεις μεταξύ των αριστεριστών διανοουμένων, όπως είχε άλλωστε συμβεί και στην Ευρώπη, ενώ με όρους πρακτικής ενασχόλησης το Ιαπωνικό σοσιαλιστικό κίνημα καθηλώθηκε για τα επόμενα τέσσερα χρόνια, αν και θα δούμε ότι ο Osugi ήταν απασχολημένος με την επεξεργασία της δικής του αναρχο-συνδικαλιστικής εκδοχής.

IV. Οι Εργάτες: από τον Αναρχισμό στον Αναρχο-Συνδικαλισμό

Όπως ο τίτλος υπονοεί, αυτή ήταν η περίοδος κατά την διάρκεια της οποίας η συνείδηση της Ιαπωνικής εργατικής τάξης άρχισε να γίνεται αισθητή. Όπως είχε συμβεί και στην Ευρώπη, ο πόλεμος επιτάχυνε τον ρυθμό της βιομηχανικής ανάπτυξης και για μια ακόμη φορά η επεξηγηματική περιγραφή του κοινωνικού, πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος είναι απαραίτητη ώστε να κατανοηθεί η κατάσταση όντος της οποίας ο αναρχισμός εξελίχθηκε σε αναρχο-συνδικαλισμό την περίοδο εκείνη.

Το πρώτο γεγονός που άφησε να διαφανεί η επερχόμενη ανυπακοή ενάντια στις κυβερνητικές πολιτικές ήταν η Εξέγερση του Ρυζιού το 1918. Οι πολεμικές ανάγκες, υπερκοστολογημένες αναπόφευκτα από τους κερδοσκόπους, είχαν οδηγήσει σε συνεχόμενες αυξήσεις στην τιμή του ρυζιού. Για μια χώρα που είχε πλέον εισέρθει για τα καλά στην βιομηχανική επανάσταση, με μια σταθερά πολλαπλασιαζόμενη αστική εργατική τάξη, οι αυξήσεις στις τιμές των τροφίμων ήταν καταστροφικές. Εξεγέρσεις και εμπρησμοί πραγματοποιήθηκαν σε 180 πόλεις, κωμοπόλεις και χωριά σε όλη την χώρα κατά την διάρκεια των τριών πρώτων εβδομάδων ενός ιδιαίτερα θερμού Αυγούστου. Στάλθηκαν στρατεύματα και ήταν χιλιάδες οι συλληφθέντες εξεγερμένοι. Η άμεση επίδραση των εξεγέρσεων ήταν η πτώση της κυβέρνησης συνασπισμού και η άνοδος μιας συντηρητικής, δεσμευμένης στην πολιτική του «νόμου και της τάξης». Η Ιαπωνία συνέχισε να αναπτύσσεται χάρη στην αυξημένη πολεμική παραγωγή έως το 1920. Ο καπιταλισμός ευημερούσε αδίστακτα με συνέπεια την διεύρυνση του χάσματος μεταξύ πλουσίων και φτωχών. Έτσι όταν η ύφεση κατέφθασε πράγματι, το αποτέλεσμα δεν μπορούσε παρά να είναι, όπως και στην Ευρώπη, καταστροφικό. Πολλές βιομηχανίες υποχρεώθηκαν να κλείσουν, και η ανεργία εξαπλώθηκε σε όλη την χώρα. Οι εργάτες αναγκάστηκαν να απεργήσουν, όχι με θετικά αιτήματα, όπως υψηλότερους μισθούς, κτλ., αλλά για να προστατεύσουν την ήδη παραπαίουσα θέση τους, ενάντια στις μειώσεις στους μισθούς και τις μαζικές απολύσεις που επέβαλλαν οι καπιταλιστές. Έτσι οι διακυμάνσεις του καπιταλιστικού συστήματος πραγματοποίησαν για την Ιαπωνική εργατική τάξη αυτό που δεν είχαν καταφέρει να κάνουν οι θεωρητικοί της – την εισαγωγή της στην πρώτη σύγκρουση στο πεδίο της πολιτικής αντιπαράθεσης.

Η μελέτη των στατιστικών σχετικά με τις εργασιακές διαφωνίες της περιόδου 1916-1918 εξυπηρετεί ως κατάλληλο πρελούδιο για την τελική αναμέτρηση: φανερώνει την επταπλάσια αύξηση στον αριθμό των εργατών που συμμετείχαν – από 108 απεργίες με 8.413 συμμετέχοντες το 1916, ο αριθμός αυξήθηκε σε 417 απεργίες με 66.457 συμμετέχοντες το 1918. Σε συνδυασμό με αυτή την ενηλικίωση της εργατικής τάξης κατέφθασαν για τους αριστεριστές διανοουμένους και τα ενθαρρυντικά νέα της επιτυχίας της επανάστασης στην Ρωσία, ενώ η εκμοντερνισμένη καταστολή της Ιαπωνικής κυβέρνησης στοχοποίησε κάθε διαφορετικό περιβάλλον από εκείνο των προ-πολεμικών ετών. Τον Φεβρουάριο του 1920 η νέα συντηρητική κυβέρνηση διέλυσε την Βουλή των Αντιπρόσωπων, αφανίζοντας έτσι τις ελπίδες που διατηρούσε η μετριοπαθής αριστερά για την θέσπιση της καθολικής ψήφου. Η κυβέρνηση ανέλυσε τον λόγο για την απόφαση της με το ακόλουθο διάταγμα: *«Η (καθολική ψήφος) υπονομεύει την σταθερότητα του ταξικού συστήματος και απειλεί την μοντέρνα κοινωνική οργάνωση»*. Κατά συνέπεια, και σε συνθήκες ανοικτής αντιπαράθεσης πλέον, ξεκίνησε ο αγώνας μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας. Ο συνολικός αριθμός εργατικών σωματείων που ξεφύτρωσαν - σαν από το πουθενά - κατά την διάρκεια της περιόδου αυτής, ανήλθε από τα 107 το 1918 σε 273 το 1920. Θα πρέπει εντούτοις να σημειωθεί ότι διατηρηθήκαν οι απαγορεύσεις συγκρότησης εργατικών σωματείων και ότι αυτό ίσχυσε έως και το 1926, έτσι οι εργατικές οργανώσεις συγκροτήθηκαν με ονομασίες όπως η «Εταιρεία των Αφοσιωμένων Φίλων», και η «Εταιρεία για την Δικαιοσύνη». Μια οργάνωση γνωστή ως «Φιλική Εταιρεία», η οποία το 1912 είχε ξεκινήσει μια προσπάθεια δημιουργίας αρμόνικων σχέσεων μεταξύ του κεφαλαίου και της εργατικής τάξης, είχε πλέον μεταμορφωθεί ανοιχτά σε εργατικό σωματείο στρατευμένο στον αγώνα ενάντια στο κεφάλαιο και υπέρ των συμφερόντων των εργατών.

Ο Osugi και η ομάδα του των συντρόφων αναρχικών κατάφερε να ασκήσει σημαντική και άμεση επιρροή στα σωματεία των τυπογράφων και των δημοσιογράφων. Ενώ στην μεγάλη απεργία στα ναυπηγεία Kawasaki στο Kobe, συμμετείχαν περισσότεροι από 35.000 εργαζόμενοι, καθόλου μικρός αριθμός εάν θυμηθούμε ότι η βιομηχανική επανάσταση ήταν μόλις έξι ετών, η αστυνομία επιτέθηκε στους απεργούς με τα παραδοσιακά δόρατα ανά χείρας, με αποτέλεσμα έναν νεκρό εργάτη και πολυάριθμους τραυματίες. Παρ' όλα αυτά, οι εργάτες κατέλαβαν τις προβλήτες των ναυπηγείων κρατώντας τις για έναν μήνα προτού επιστρέψουν εθελοντικά στις εργασίες τους. Οι απεργίες αυτού του είδους και διαστάσεων εξαπλώθηκαν σύντομα σε όλη την Ιαπωνία, και σε όλες οι αναρχο-συνδικαλιστές αγωνίστηκαν ενεργά στις πρώτες γραμμές. Η επιρροή του Osugi ήταν σταθερά αυξανόμενη. Διατηρούσε την υποκειμενική του προσέγγιση σε αυτή την περισσότερο

πολεμική διάθεση των σωματείων, την οποία θεώρησε απαραίτητη προκειμένου να αντιμετωπιστεί η έντονα συγκεντρωτική επιρροή που ασκούσαν τώρα οι μπολσεβίκοι στο Σοσιαλιστικό Κόμμα. Η εξάπλωση των απεργιών σε όλη την χώρα τον έπεισε ότι πλησίαζε ο καιρός για την οργάνωση περιφερειακών συνδικάτων σύμφωνα με τις κλασικές γραμμές της γενικής απεργίας: *«Η γενική απεργία δεν πρέπει να θεωρείται σαν ένας από μηχανής θεός που θα εμφανιστεί ξαφνικά για να επιλύσει όλες τις δυσκολίες, αλλά ως το λογικό επίτευγμα του συνδικαλιστικού κινήματος, ως η πράξη που προετοιμάζεται σταδιακά από τα γεγονότα κάθε ημέρας. Όσο απόμακρη κι αν φαίνεται, δεν πρόκειται για Ουτοπία ενώ η πιθανότητα της δεν μπορεί να αμφισβητηθεί με βάση ότι οι γενικές απεργίες έχουν αποτύχει στο παρελθόν και ίσως συνεχίσουν να αποτυγχάνουν και στο μέλλον. Οι αποτυχίες του σήμερα δομούν τις επιτυχίες του αύριο. Και σύντομα θα φτάσει και η ώρα της επιτυχημένης γενικής απεργίας»*. Το 1920 επίσης διοργανώθηκε η πρώτη Πρωτομαγιάτικη διαδήλωση στην Ιαπωνία, γιορτάζοντας έτσι την γέννηση της Συμμαχίας Εργατικών Σωματείων. Αν και συμμετείχαν χίλιοι μόνο εργάτες, επρόκειτο για έναν αξιοσημείωτο πράγματι αριθμό σε συνθήκες οπού δεν υπήρχε το δικαίωμα στην συνάθροιση και επίσημα τα εργατικά σωματεία δεν υφίσταντο καν.

Κατά την διάρκεια του καλοκαιριού του ίδιου έτους πραγματοποιήθηκε μια τελευταία θνησιγενής προσπάθεια συνδιαμόρφωσης μιας αριστερής συμμαχίας, αλλά η απόλυτη διαφωνία σχετικά με το μέλλον των εργατών της Ιαπωνίας, την μπολσεβικοποίηση ή την συνδικαλιστικοποίηση τους, δεν επέτρεψε στην Σοσιαλιστική Λίγκα να μακροημερεύσει. Καμιά από τις δυο πλευρές δεν ήταν πρόθυμη να αυτοπροσδιοριστεί, και ανακαλύπτουμε έτσι την παράξενη αλληλουχία των γεγονότων που ξεκινούν με την συμμετοχή του Osugi σε κάποια οργανωμένη από την Comintern «Συνδιάσκεψη των Επαναστατών της Άπω-Ανατολής στην Σαγκάη το φθινόπωρο του 1920, και καταλήγουν με την διάλυση της Συμμαχίας Μπολσεβίκων - Αναρχικών το 1921. Ο ίδιος απέρριπτε κάθε θεωρία μόνιμης οργάνωσης των εργατικών τάξεων ως ντετερμινιστικό περιορισμό στην δυνατότητα κάθε ανθρώπου να κατασκευάσει την δική του πραγματικότητα εντός κάθε στιγμής. Η πλησιέστερη παραδοχή για τις δυνατότητες του ορθολογικού σχεδιασμού και οργάνωσης στην οποία κατέληξε πρόεκυψε μετά την μελέτη του Γαλλικού συνδικαλισμού. Ως βασική του θέση παρέμενε η προϋπόθεση της οικονομικής και πολιτικής αποκέντρωσης, ο φεντεραλισμός, με την φυσική επιφύλαξη ότι κάθε ομάδα ή άτομο να παραμένουν ανά πάσα στιγμή ελεύθερα να αποχωρήσουν από την οργάνωση εφόσον αυτό θελήσουν. Αυτό που διαπίστωσε τότε δεν ήταν τόσο η κατεύθυνση του εργατικού κινήματος προς σκοπούς που είχε συλλάβει κάποια ανώτερη αρχή, όσο η ανάγκη ενορχήστρωσης της εργατικής βίας προς την γενική απεργία.

Συμμερίζονταν τα αισθήματα του Sorel[1] σχετικά με τον «κοινωνικό μύθο» της γενικής απεργίας: *«Η καταστροφική φύση της γενικής απεργίας ενισχύει την ηθική αξία της. Οι εργάτες παρακινούνται από την γενική απεργία ώστε να προετοιμαστούν για την τελική αναμέτρηση μέσω της ηθικής αυτοπειθαρχίας... Η γενική απεργία εγείρει κατά συνέπεια τον σοσιαλισμό στην θέση του σημαντικότερου ηθικού παράγοντα της εποχής μας»*. Η φεντεραλιστή προσέγγιση του Osugi στον σωματειακό συνδικαλισμό πρόεκυψε μετά την ανάγνωση της *Αλληλοβοηθείας* του Κροποτκιν, με μοναδική διαφορά ότι το φυσικό εμπόδιο που πρέπει να ξεπεραστεί κατά την γνώμη του είναι το καταπιεστικό κοινωνικό σύστημα. Έτσι εξηγείται και η εκ μέρους του εξιδανίκευση της «δημιουργικής δύναμης του εργατικού ενστίκτου» ως συνεπούς με τις ιδέες του Κροποτκιν. Οι σκοποί της ατομικής και της κοινωνικής επανάστασης θα πραγματοποιούνται ταυτόχρονα στο ελεύθερο περιβάλλον του συνδικάτου, ο λόγος ύπαρξης του οποίου δεν είναι άλλος από την τελική υλοποίηση της γενικής απεργίας, την υπέρτατη πράξη εκπλήρωσης.

Παράλληλα, ο αγώνας μεταξύ των μπολσεβίκων και των αναρχικών πλησίαζε στην κορύφωση του. Η Πρωτομαγιά του 1921 είδε δεκάδες χιλιάδες Ιαπώνων εργατών στους δρόμους, με αιτήματα το οκτάωρο, τον κατώτερο βασικό μισθό, την μεταρρύθμιση των στρατολογικών νόμων, το δικαίωμα στην συλλογική διαπραγμάτευση και το δικαίωμα των εργατών να ελέγχουν τις βιομηχανίες στις οποίες εργάζονται. Ο Osugi είχε κάθε καλό λόγο να διατηρεί την αισιοδοξία του. Αλλά μια σειρά σκιωδών περιστατικών οδήγησε στην τελική διάσπαση με τους μπολσεβίκους. Σε κάποια συνάντηση στην Σαγκάη πείστηκε να αποδεχτεί μια Ρώσικη συνεισφορά για την έκδοση σοσιαλιστικής εφημερίδας στην Ιαπωνία. Ωστόσο τα χρήματα καθυστερούσαν και ανακάλυψε σύντομα ότι οι Ιάπωνες μπολσεβίκοι είχαν συνωμοτήσει ώστε να αποκλείσουν τους αναρχικούς από την συμμετοχή τους στην εφημερίδα. Ενώ, και παρά την έξαρση της εργατικής βίας την εποχή εκείνη, η παλιά γνώριμη «Φιλική Εταιρεία» ανακοινώσε την αντίθεση της προς τον

αναρχο-συνδικαλισμό τον Ιανουάριο του 1921 και συμάχησε με τους μπολσεβίκους. Παρ' όλα αυτά, ο Osugi παρέμενε σημαίνων στα σωματεία των τυπογράφων και οι δυο πλευρές ήρθαν αντιμέτωπες πίσω από τις συντακτικές πολιτικές των αντίστοιχων εφημερίδων τους. Αυτή ήταν η κατάσταση όταν συναντήθηκαν για την τελική αναμέτρηση.

V. Το Τελευταίο Στάδιο – Τέλος μιας Ιδέας

Έτσι, μέχρι τις αρχές του 1920 ανακαλύπτουμε μια σαφή διάσπαση στον αγώνα για την ιδεολογική επιρροή επί του εργατικού κινήματος. Η προσοχή επικεντρώθηκε στο επερχόμενο συνέδριο που θα διοργάνωναν τον Σεπτέμβριο στην Οσάκα, το «Συνέδριο για την Ίδρυση της Γενικής Συμμαχίας των Εργατικών Σωματείων». Τον Ιούλιο οι μπολσεβίκοι παρουσίασαν την θέση τους: «Αλλαγή Κατεύθυνσης για το Προλεταριακό Κίνημα». Στο συνέδριο καθεαυτό η ελεγχόμενη από τους μπολσεβίκους ομάδα τοποθετήθηκε υπέρ μιας οργάνωσης με ισχυρό εθνικό κέντρο. Οι αναρχο-συνδικαλιστές επέμεναν για μια χαλαρή εθνική συνομοσπονδία. Οι διαφωνίες τελμάτωσαν μεταξύ του «συγκεντρωτικού ομοσπονδισμού» και της «αυτόνομης οργάνωσης», ενώ το συνέδριο τερματίστηκε από την βίαιη κυβερνητική καταστολή και το θέμα δεν επιλύθηκε, αν και αργότερα οι μπολσεβίκοι δημοσίευσαν μια διακήρυξη δηλώνοντας ότι «ο συγκεντρωτικός ομοσπονδισμός» ήταν η σωστή πολιτική. Αυτό, ωστόσο, δεν απέτρεψε ούτε τους αναρχο-συνδικαλιστές από την δημοσίευση μιας αντι-δήλωσης εν ονόματι δεκαεννέα οργανώσεων, ούτε και τον ίδιο τον Osugi από την έκθεση του δικού του επιχειρήματος στο επόμενο τεύχος της εφημερίδας του. Το άρθρο του είχε τίτλο «Σωματειακός Ιμπεριαλισμός» και αποτελούταν από μια καταδίκη της κομμουνιστικής ηθικής, ειδικότερα της εκ μέρους του Τρότσκι υλιστικής αιτιολόγησης της εξαπάτησης στο όνομα της διαμόρφωσης ενός ενωμένου μετώπου υπό την κομματική ηγεσία. Η αντίθεση του προς την οργάνωση βασιζόταν στην ιδέα πως η αδιαμεσολάβητη βίαιη απάντηση των εργατών στην καταστολή θα δημιουργούσε την ελάχιστη οργανωτική δομή που χρειαζόταν το Ιαπωνικό εργατικό κίνημα. Ήταν όμως αργά. Το Ιαπωνικό εργατικό κίνημα είχε ήδη απομακρυνθεί στο μονοπάτι του αντι-ορθολογισμού που το οδήγησε στον ρεφορμισμό και την τελική του καθυπόταξη στους μιλιταριστές κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1930.

Ο Osugi αναχώρησε για το συνέδριο της Συνδικαλιστικής Διεθνούς στο Βερολίνο, και από εκεί πήγε στο Παρίσι ώστε να συμμετάσχει στην Πρωτομαγιάτικη Διαδήλωση του 1923. Απελάθηκε και επέστρεψε στην Ιαπωνία τον Αύγουστο του ίδιου καλοκαιριού. Ο Osugi δεν έζησε πολύ μετά τα καταστροφικά συνέδρια της Οσάκα. Την 1η Σεπτεμβρίου του 1923 το Τόκιο χτυπήθηκε από έναν από τους χειρότερους σεισμούς στην ιστορία του. Μια φήμη εξαπλώθηκε με ταχύτητα παντού στην πόλη, ενισχυμένη από την στρατιωτική αστυνομία, για κάποια συνομωσία εγκαθίδρυσης Κομμουνιστικής Κυβέρνησης την επομένη των σεισμών. Στην ατμόσφαιρα αυτή η αστυνομία κατάφερε να οργανώσει συμμορίες τραμπούκων με σκοπό την επίθεση σε ριζοσπάστες και θύματα τους ήταν ο Osugi, η σύζυγος του και ο ανιψιός τους μαζί με πολλούς άλλους γνωστούς αναρχικούς, κατά την διάρκεια μιας περιόδου στρατιωτικού νόμου. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με όσα έμειναν γνωστά ως το «Πρώτο Κομμουνιστικό Πογκρόμ» του Ιουνίου της ίδιας χρονιάς, όταν συνελθφθεισών περισσότεροι από πενήντα κομμουνιστές, σηματοδοτώντας έτσι την αρχή του τέλους της ριζοσπαστικοποίησης του κινήματος για αρκετό καιρό. Παράλληλα, η κυβέρνηση ανακοινώσε την πρόθεση της να υιοθετήσει ένα σύστημα γενικών εκλογών, επιτρέποντας στους μετριοπαθείς να επιστρέψουν στην πρωτοκαθεδρία του Ιαπωνικού εργατικού κινήματος, το οποίο δεν ανέκτησε ποτέ ξανά την δυναμική που διατηρούσε κατά την διάρκεια των ετών εκείνων. Με όρους πραγματικότητας, ο αναρχο-συνδικαλισμός είχε τελειώσει. Η ιδέα αιωρήθηκε για λίγο μέχρι να αναλωθεί οριστικά στην λαίλαπα της εθνικιστικής έξαρσης της δεκαετίας του 1930: και γνωρίζουμε τι συνέβη μετά...

[1] Georges Sorel, Γάλλος φιλόσοφος επηρεασμένος από τους Nietzsche, Marx και Bergson· θιασώτης του επαναστατικού συνδικαλισμού και πολέμιος του φιλελευθερισμού. Στο *Reflexions sur la violence/Στοχασμοί για την βία* (1906), αναπτύσσει την θεωρία της άμεσης δράσης, τονίζοντας τον δημιουργικό ρολό της βίας στην ιστορία. Η διαμεσολάβηση και ο συμβιβασμός απορρίφθηκαν ως χαρακτηριστικά της παρακμιακής φιλελεύθερης μπουρζουαζίας. Ο «κοινωνικός μύθος», εξυπηρετεί στην συνδιαμορφωση της αυθόρμητης συλλογικής πράξης, ενώ ο (αληθινός) σοσιαλισμός θα επιτευχθεί μόνο με την βίαιη επανάσταση του μορφωμένου και αυτοπειθαρχημένου προλεταριάτου.

